

UCZEŃ CHORY NA PADACZKĘ

SCENARIUSZE LEKCJI
DLA NAUCZYCIELI

EPISCHOOL

pokonajmy bariery razem!

Univerzita Palackého
v Olomouci

Instytut
Matki i Dziecka
Fundacja

UCZEŃ CHORY NA PADACZKĘ

SCENARIUSZE LEKCJI
DLA NAUCZYCIELI

Agnieszka Michalska
Karolina Lewczuk
Agnieszka Małkowska-Szcutnik

AUTORKI SCENARIUSZA

Agnieszka Michalska - pedagog, Fundacja Instytutu Matki i Dziecka w Warszawie
Karolina Lewczuk - pedagog, Fundacja Instytutu Matki i Dziecka w Warszawie
Agnieszka Małkowska- Szkutnik- pedagog, psycholog, Wydział Pedagogiczny
Uniwersytetu Warszawskiego

KONSULTACJE MERYTORYCZNE

Milena Kur - nauczyciel edukacji wczesnoszkolnej, Szkoła Podstawowa nr 357
w Warszawie
Małgorzata Puchała - nauczyciel języka polskiego, Szkoła Podstawowa
im. Janusza Kusocińskiego w Łobudzicach
Paulina Krześniak - nauczyciel języka polskiego, Szkoła Podstawowa nr 32
z Oddziałami Integracyjnymi im. Małego Powstańca

ZESPÓŁ PROJEKTU "EPISCHOOL - POKONAJMY BARIERY RAZEM!"

Z WYDZIAŁU PEDAGOGICZNEGO UNIWERSYTETU WARSZAWSKIEGO:

Agnieszka Małkowska - Szkutnik
Barbara Woynarowska

Z FUNDACJI INSTYTUTU MATKI I DZIECKA:

Dorota Kleszczewska

Z WYDZIAŁU KULTURY FIZYCZNEJ UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI:

Ferdinand Salonna
Michal Vorliček

Z WYDZIAŁU EPIDEMIOLOGII ROYAL COLLEGE OF SURGEONS IN IRELAND:

Jakub Gajewski

ISBN 978-83-88767-86-9

Patronat naukowy

Univerzita Palackého
v Olomouci

EPISCHOOL

pokonajmy bariery razem!

Publikacja sfinansowana z funduszy Komisji Europejskiej w ramach programu **Erasmus+**
Publikacja została zrealizowana przy wsparciu finansowym Komisji Europejskiej.
Publikacja odzwierciedla jedynie stanowisko jej autorów i Komisja Europejska oraz
Narodowa Agencja Programu Erasmus+ nie ponoszą odpowiedzialności
za jej zawartość merytoryczną.

PUBLIKACJA BEZPŁATNA

Erasmus+

WARSZAWA 2017

Spis treści

Wstęp

1. Scenariusz dla uczniów klas 1–3 szkoły podstawowej
 Padaczka – co to za choroba?..... 8
2. Scenariusz nr 1 dla uczniów klas 4–6 szkoły podstawowej
 Padaczka – poznajmy ją! Objawy i reagowanie 11
3. Scenariusz nr 2 dla uczniów klas 4–6 szkoły podstawowej
 Padaczka w codzienności szkolnej, czyli kulisy życia ucznia z padaczką..... 13
4. Scenariusz nr 1 dla uczniów klas 7–8 szkoły podstawowej oraz starszych
 Oswoić padaczkę – co to za choroba?..... 15
5. Scenariusz nr 2 dla uczniów klas 7–8 szkoły podstawowej oraz starszych
 Oswoić padaczkę – jak przezwyciężyć lęki? 24

Wstęp

Padaczka to najczęstsza przewlekła choroba układu nerwowego – występuje u ok. 0,5–1% populacji dzieci i młodzieży. Ze względu na dużą częstość występowania każdy nauczyciel powinien być przygotowany do pracy z uczniem z padaczką.

Uczniowie z padaczką są zaliczani do grupy uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi. Wymaga to od nauczycieli dostosowania sposobu pracy do indywidualnych potrzeb tych uczniów. Jedną z nich jest potrzeba dobrych relacji w środowisku rówieśniczym. Przedstawione scenariusze adresowane są do nauczycieli, którzy mają w klasie uczniów z padaczką lub przygotowują klasę do przyjęcia ucznia z padaczką. Scenariusze są propozycją zajęć wprowadzających w tematykę padaczki. Mogą być okazją do dyskusji, wymiany opinii i wyrażenia obaw dotyczących padaczki.

Pierwszym krokiem, jaki należy podjąć przed przeprowadzeniem lekcji o padaczce, jest rozmowa z rodzicami dziecka chorującego na padaczkę i/lub z samym uczniem. Jeśli uczeń i rodzice wyrażą zgodę na przeprowadzenie lekcji, ważne jest ustalenie udziału w niej dziecka. Należy się upewnić, czy rodzice dziecka oraz dziecko chcą, aby brało ono udział w zajęciach. Będzie to warunkowało sposób prowadzenia zajęć. Jeśli uczeń będzie chciał wziąć udział w lekcji, należy ustalić z nim przekazanie informacji rówieśnikom o chorobie i zachęcić ucznia do włączenia się w zajęcia w sposób dla niego komfortowy. Jeżeli uczeń nie wyraża zgody na udział w lekcji, należy z nim omówić zasady informowania o chorobie bez jego obecności.

Scenariusze zajęć powstały w ramach projektu „EPISCHOOL – pokonajmy bariery razem!” realizowanego we współpracy z Fundacją Rozwoju Systemu Edukacji (FRSE) – Narodową Agencją programu ERASMUS+. Projekt realizowany był w latach 2015-2017 w trzech krajach - Polsce, Czechach i Irlandii. Koordynatorem projektu była mgr Dorota Kleszczewska z Fundacji Instytutu Matki i Dziecka w Warszawie.

Opracowano pięć scenariuszy dostosowanych do możliwości rozwojowych uczniów. Pierwszy przeznaczony jest dla uczniów klas 1–3, dwa kolejne dla uczniów klas 4–6, dwa ostatnie dla uczniów najstarszych klas szkoły podstawowej oraz starszych. Do scenariuszy dołączono załączniki z pomocami do wykorzystania podczas lekcji.

Podczas realizacji projektu „EPISCHOOL – pokonajmy bariery razem!” powstał także poradnik pt. "Uczeń chory na padaczkę. Jak wspierać jego edukację, rozwój i zdrowie. Poradnik dla nauczycieli i wychowawców". W poradniku znajdują się informacje niezbędne do przeprowadzenia scenariuszy oraz formularz do wypełnienia przez rodziców, dotyczący podstawowych informacji na temat padaczki. Autorki scenariuszy zachęcają nauczycieli, którzy będą przeprowadzali lekcję na temat padaczki do zapoznania się z poradnikiem.

Materiałami dodatkowymi, które powstały w ramach realizacji projektu są publikacje dla dzieci. Nauczyciel realizujący lekcje na temat padaczki może je wykorzystać jako uzupełnienie do proponowanych scenariuszy.

Międzynarodowa współpraca badaczy z Polski, Czech i Irlandii zaowocowała także realizacją badań wśród nauczycieli, które dotyczyły wiedzy/postaw i przygotowania do pracy z uczniem z padaczką. Wyniki badań zostały zaprezentowane w raporcie pt. "Wiedza i przekonania nauczycieli w Polsce i Czechach wobec uczniów z padaczką oraz przygotowanie nauczycieli do pracy z tymi uczniami".¹

Autorki scenariuszy serdecznie dziękują trzem nauczycielkom: Pani mgr Milenie Kur, Pani mgr Małgorzacie Puchale i Pani mgr Paulinie Krześniak za konsultacje merytoryczne i cenne uwagi dotyczące możliwości realizacji scenariuszy podczas lekcji.

1.Scenariusz dla uczniów klas 1–3. Padaczka – co to za choroba?

Zadania	Pomoce
1.Przekazać podstawowe informacji nt. padaczki 2.Uświadomić ważność oddziaływania grupy w sytuacji, gdy w klasie jest uczeń z padaczką	Tablica lub arkusz papieru Flamastry Uśmiechnięte buźki Wycięte paski Kartka A3 Załącznik nr 1 Klej Czas: 45 minut
Oczekiwane efekty. Po zajęciach uczeń: 1. wyjaśnia, czym jest padaczka 2. wie, jak ważne jest okazywanie wsparcia w sytuacji choroby	
Przebieg zajęć	
<p><i>Wstęp.</i> Usiądź z dziećmi w kręgu i przeprowadź burzę mózgów na temat: „Czym waszym zdaniem jest choroba? Co znaczy słowo choroba?”. Następnie podziel uczniów na 3–4 grupy i każdej z grup rozdaj arkusz papieru. Poproś, żeby jedno dziecko z grupy położyło się na papierze, reszta w tym czasie ma odrysować sylwetkę tego ucznia. Zapytaj uczniów, czy wiedzą, jaki narząd w naszym ciele odpowiada za myślenie? Czy wiedzą, za co jeszcze odpowiada mózg? Powiedz, że: „składa się on z dwóch półkul, tak samo jak nasze ciało z dwóch stron”. Poproś, aby obie półkule mózgu zostały zaznaczone na rysunkach, w razie potrzeby narysuj półkule na tablicy. Powiedz, że: „każda z półkul ma inne funkcje, które są potrzebne do tego, aby nasz organizm prawidłowo funkcjonował”. Mózg składa się z różnych obszarów, które są odpowiedzialne za różne czynności, dzięki czemu czujemy smaki, widzimy, czujemy zimno i ciepło, możemy biegać, rozwiązywać zadania i bawić się. Działanie mózgu jest możliwe dzięki różnym powiązaniom, które tworzą tzw. neurony, czyli komórki nerwowe, których w naszym mózgu jest bardzo dużo – są ich tysiące! Jeśli neurony mają czasem jakieś zakłócenia, czyli nie działają prawidłowo, ich problemy są widoczne w postaci różnych objawów w organizmie. O niektórych objawach wie tylko osoba, która choruje, np. nagle w jej oczach zmienia się kształt rzeczy, którą widzi; dostrzega błyski; może wyczuwać dziwne zapachy. Są też objawy, które mogą zaobserwować inni ludzie, np. ciało osoby zaczyna nagle drżeć (nie ma na to wpływu), osoba słabo się czuje, może upaść, stracić siłę w nogach, mieć dziwną minę, jasny lub bardzo siny kolor twarzy, może się trząść, może zemdleć i nie jest to zupełnie zależne od jej woli”.²</p> <p>Zapytaj uczniów, czy wiedzą jakiej choroby są to objawy. Powiedz, że: „ta choroba nie jest zaraźliwa. Jej nazwa to padaczka”.</p> <p><i>Wprowadzenie do tematu.</i> Wyjaśnij, że: „tematem zajęć będzie choroba neurologiczna, jaką jest padaczka (epilepsja)”.</p>	

2 Możliwe przyczyny i objawy padaczki opisane znajdują się w poradniku *Uczeń chory na padaczkę. Jak wspierać jego edukację, rozwój i zdrowie. Poradnik dla nauczycieli i wychowawców*, str. 11–13

Powiedz, że: „leczenie padaczki jest długotrwałym, wieloletnim procesem, a niektóre osoby muszą przyjmować leki przez całe życie. Każdy człowiek, niezależnie od tego, czy jest mały, czy duży, ma różne chwile, w których czuje się gorzej. Nawiąż do burzy mózgow, która przeprowadzona była na początku zajęć. Czasem ktoś się skaleczy, czasem ma chore gardło, czasem uderzy się w rękę albo poślizgnie na lodowisku. Niezależnie od tego, czy chorujemy długo, czy krótko i czy chorobę widać, czy też nie, w takiej sytuacji można czuć się źle”. Zapytaj uczniów, jak myślą, dlaczego tak jest? Powiedz, że: „jeśli widzimy dziwne zachowanie u naszego kolegi albo podejrzewamy, że źle się czuje i coś go może boleć, zawsze prosimy o pomoc nauczyciela lub inną osobę dorosłą, która znajduje się blisko”. Powiedz, że: „nie można się z nikogo naśmiewać ani nikomu dokuczać i że są takie choroby, na których wystąpienie nikt nie ma wpływu i czasem nie wiadomo, dlaczego ktoś choruje”. Możesz powiedzieć dzieciom, żeby wyobraziły sobie, że postaci, które narysowały w grupach to ich nowi koledzy, którzy chorują na padaczkę. Poproś, aby uczniowie ozdobili swoje rysunki postaci.

Ćwiczenie 1. Na kartce rozciętej na kwadraciki narysuj uśmiechnięte kolorowe buźki. Zapytaj uczniów: „co można zrobić, aby dziecko, które choruje i z tego powodu jest smutne, czuło się dobrze i umiało poradzić sobie z trudnymi emocjami?” Za każdą odpowiedź dawaj każdemu dziecku jedną uśmiechniętą buźkę. Powiedz na końcu, że: „wszyscy musimy dbać, aby każdy dobrze czuł się w klasie i chciał chodzić do szkoły. Wszyscy jesteśmy odpowiedzialni za to, jak się tu czujemy, ponieważ jesteśmy zespołem, a im więcej uśmiechów, tym więcej radości!”

Rozwinięcie tematu. Zapytaj uczniów, co robią, kiedy czują smutek? Co im najczęściej pomaga, kiedy są smutni? Kiedy pojawi się wątek zabawy z innymi lub obecności innych, rozwiń go. Powiedz dlaczego ważne jest, aby w trudnych dla nas chwilach mieć kogoś bliskiego. Rozdaj uczniom cienkie kolorowe paski wycięte z kartek. Poproś, aby każde dziecko zapisało swoje imię. Następnie stwórz z imion łańcuch, sklejjąc poszczególne paski. Pokaż, że: "im więcej nas razem, tym mamy więcej!" Jeśli chcesz, ozdób łańcuchem klasę lub zrób z nim coś kreatywnego. Możesz na formacie kartki A2 narysować duże oczy, a z łańcucha uformować uśmiech. Pokaż uczniom, że każdy (imię) i że wszystko, co uczniowie dla siebie robią swoją obecnością (każdy pasek), jest bardzo potrzebne – "im nas więcej, tym lepiej!"

Podsumowanie. Dzieci wracają do grup, w których pracowały. Każdej z grup rozdaj wydrukowane i wycięte gotowe sformułowania dotyczące poznanej na zajęciach choroby – padaczki. Poproś, żeby uczniowie przykleili na kartkach z narysowanymi na początku postaciami zdania, które uważają za prawdziwe (załącznik nr 1). Każda z grup odczytuje zdania, które ich zdaniem są prawdziwe. Sprawdź, czy wszystkie grupy przykleiły właściwe sformułowania. Arkusze papieru z narysowanymi sylwetkami i przyklejonymi zdaniami o padaczce mogą zawisnąć w sali i towarzyszyć uczniom.

Uwaga: Prowadzenie lekcji i jej przebieg powinny się być uzależnione od tego czy uczeń z padaczką, który chodzi do klasy będzie brał w niej udział, czy też nie. Jeżeli tak, należy to najpierw z nim omówić, czy chce zabierać głos, np. opowiadać o chorobie, czy nie itd. Należy też ustalić, czy na taką lekcję zgadzają się rodzice ucznia z padaczką.

Załącznik nr 1. Zdania do wyboru

Padaczka to inaczej epilepsja.	Padaczka to inaczej anoreksja.
Padaczka nie jest chorobą zaraźliwą.	Padaczka jest chorobą zaraźliwą.
Jeśli widzimy dziwne zachowanie u naszego kolegi albo podejrzewamy, że źle się czuje, zawsze prosimy o pomoc nauczyciela lub inną osobę dorosłą, która znajduje się blisko.	Jeśli widzimy dziwne zachowanie u naszego kolegi albo podejrzewamy, że źle się czuje, nie reagujemy.
Jednym z objawów padaczki jest drżenie ciała.	Jednym z objawów padaczki jest katar.
Nigdy nie możemy naśmiewać się z chorych osób.	Można naśmiewać się z chorych osób.

2. Scenariusz nr 1 dla uczniów klas 4–6. Padaczka – poznajmy ją! Objawy i reagowanie

Dla tej grupy wiekowej przewidziane są dwie lekcje dotyczące padaczki – są to dwa uzupełniające się scenariusze.

Zadania	Pomoce
1. Przekazać podstawowe informacje na temat padaczki 2. Wyjaśnić jej objawy i omówić odpowiednie sposoby reagowania w sytuacji podejrzenia napadu	Tablica lub arkusz papieru Flamastry Kartka A5 dla każdego ucznia Załącznik nr 2
	Czas: 45 minut
Oczekiwane efekty. Po zajęciach uczeń: 1. wyjaśnia, czym jest padaczka, jakie mogą być jej przyczyny i możliwe objawy 2. wie, jak zareagować w sytuacji napadu	
Przebieg zajęć	
<p><i>Wstęp.</i> Jak pracuje mózg? Zaktywizuj uczniów dowolnym pytaniem wprowadzającym, np. czy wiedzą „co stanowi centrum dowodzenia w ludzkim organizmie? Jaki narząd odbiera setki tysięcy informacji z otoczenia każdego dnia?”. Następnie zapytaj uczniów, co wiedzą o budowie mózgu. Opowiedz o tym, że „składa się on z dwóch półkul (narysuj je na tablicy), a każda z różnych obszarów (zaznacz kolorami) odpowiedzialnych za inne funkcje”. Powiedz, jak ważny dla naszego funkcjonowania jest mózg i za co m.in. odpowiada. Uświadom uczniom, że praca mózgu nie zależy od woli człowieka i nie ma on na nią wpływu. Opowiedz o szybkości przetwarzania bodźców i informacji, roli neuronów i o tym, co się może stać, kiedy poszczególne mechanizmy w mózgu nie działają prawidłowo. Wytłumacz uczniom, czym jest padaczka i czym się może objawiać.³ Powiedz, że są jej różne rodzaje i że u każdego może przebiegać inaczej. Zaznacz, że nikt nie ma wpływu na wystąpienie tej choroby, nie można się nią zarazić i może ona wystąpić w każdym wieku.</p> <p><i>Wprowadzenie do tematu.</i> Wyjaśnij, że tematem zajęć będzie choroba neurologiczna, jaką jest padaczka (epilepsja). Opowiedz o jej możliwych przyczynach i różnych objawach.⁴ Powiedz, że leczenie padaczki jest długotrwałym, wieloletnim procesem, a niektóre osoby muszą przyjmować leki przez całe życie.</p>	

3. Podstawowe informacje o padaczce opisane są w poradniku *Uczeń chory na padaczkę. Jak wspierać jego edukację, rozwój i zdrowie. Poradnik dla nauczycieli i wychowawców*, str. 11–12

4. Możliwe przyczyny i objawy padaczki opisane są w poradniku *Uczeń chory na padaczkę. Jak wspierać jego edukację, rozwój i zdrowie. Poradnik dla nauczycieli i wychowawców*, str. 11–14

Ćwiczenie 1. Zapisz na tablicy hasło „padaczka” – dobierz uczniów w kilkusobowe grupy i poproś, aby się wspólnie zastanowili, co by zrobili, kiedy rozpoznaliby u swojego kolegi opisane zachowanie. Rozdaj dla każdej grupy kartkę z jedną z 3 historii, gdzie zostały przedstawione 3 sytuacje, dotyczące napadów: ogniskowych, uogólnionych i atonicznych (załącznik nr 2 do scenariusza). Daj uczniom 10 minut na zastanowienie, po czym porozmawiaj o każdym przypadku. Moderuj wypowiedzi, wskazując przede wszystkim na zachowanie spokoju i wezwanie w pierwszej kolejności nauczyciela lub pielęgniarki szkolnej. *Rozwińcie temat.* Opisz odpowiednie zachowanie, jakie powinien wykazać uczeń w sytuacji podejrzenia napadu u kolegi. Notuj na flipcharcie/tablicy. Powiedz, że: „zawsze w takiej sytuacji należy poinformować osobę dorosłą (nauczyciela lub pielęgniarkę szkolną). Jeśli jesteś świadkiem dziwnej sytuacji, która może być napadem, należy zrobić wszystko, aby osobie nie stało się nic złego. Najważniejsze jest odpowiednie zabezpieczenie osoby, aby teren na którym się znajduje, był pozbawiony ostrych, niebezpiecznych przedmiotów i aby było to z daleka od ulicy”.⁵

Uwaga: Prowadzenie lekcji i jej przebieg powinny się być uzależnione od tego czy uczeń z padaczką, który chodzi do klasy będzie brał w niej udział, czy też nie. Jeżeli tak, należy to najpierw z nim omówić, czy chce zabierać głos, np. opowiadać o chorobie, czy nie itd. Należy też ustalić, czy na taką lekcję zgadzają się rodzice ucznia z padaczką.

Załącznik nr 2

1. Kasia siedziała na przerwie z koleżankami na boisku. Rozmawiały o swoich planach na weekend. Nagle dziwnie się poczuła. Miała przeszywające uczucie ciepła i zimna, potem czuła drętwienie. Kiedy patrzyła na kolegów z klasy, w jej oczach zmieniał się ich kształt, a w głowie zaczęły się pojawiać błyski. Nie zdążyła nic powiedzieć koleżankom, ale na jej twarzy widać było drgawki, szczególnie w kącikach ust. Koleżanka zapytała Kasię, czy się wygłupia. Kasia nie odpowiadała. Jej gałki oczne były zwrócone do góry tak, że koleżanki Kasi nie wiedziały co się z nią dzieje. Co byś zrobił w tej sytuacji?

2. Marcin grał w piłkę z chłopakami na WF-ie. Kiedy koledzy przymierzali się do ataku, Marcin nagle głośno krzyknął, wyprężył ciało i ręce, mocno zacisnął zęby, a z ust zaczęła mu lecieć ślina. Koledzy całkiem zaskoczeni zatrzymali się, a ci, którzy stali najbliżej niego zobaczyli, że jego twarz zmienia kolor na siny. Kiedy reszta chłopaków podeszła, Marcin zaczął drżeć. Jego twarz, tułów, nogi i ręce drgały nieprzerwanie, stracił przytomność. Po jej odzyskaniu zaczął wymiotować. Co Twoim zdaniem powinni zrobić koledzy?

3. Janek jest bardzo zdolnym uczniem. W klasie uchodzi jednak za niezdarnego, ponieważ często zdarza mu się upadać, szczególnie gdy idzie, biegnie czy wchodzi po schodach. Dzieje się tak, ponieważ Jankowi zdarza się, że nagle traci napięcie mięśniowe, czyli siłę w nogach, co może prowadzić do upadków i urazów. Nie ma on na to wpływu, a sytuacje te mogą pojawić się w najmniej oczekiwanym momencie. Jak możemy zareagować? Co zrobić, aby w klasie nikt nie nazywał Janka niezdarnym i żeby nie było mu przykro?

5. Postępowanie i udzielanie pomocy uczniowi w wypadku wystąpienia napadu padaczkowego opisane jest w poradniku *Uczeń chory na padaczkę. Jak wspierać jego edukację, rozwój i zdrowie. Poradnik dla nauczycieli i wychowawców*, str. 17

3. Scenariusz nr 2 dla uczniów klas 4-6. Padaczka w codzienności szkolnej, czyli kulisy życia ucznia z padaczką

Zadania	Pomoce
1. Uświadomić, jak duży stres może wywoływać funkcjonowanie w szkole u ucznia chorego na padaczkę 2. Wyjaśnić, jakie znaczenia dla samopoczucia ucznia z padaczką mają rówieśnicy w sytuacji szkolnej	Tablica lub arkusz papieru Flamastry Kartki Gazety Tekturowe pudełko Czas: 45 minut
Oczekiwane efekty. Po zajęciach uczeń: <ol style="list-style-type: none"> rozumie, jakie uczucia może wywoływać sytuacja szkolna u ucznia z padaczką rozumie, jak ważna jest rola rówieśników dla lepszego samopoczucia ucznia z padaczką w szkole 	
Przebieg zajęć	
<p><i>Wstęp.</i> Co wiemy o padaczce? W nawiązaniu do poprzednich zajęć przypomnij, czym jest padaczka. Zapytaj uczniów, czy pamiętają, jakie objawy towarzyszą tej chorobie? Poproś, by wybrany uczeń przypomniiał, co należy zrobić, kiedy podejrzewamy, że nasz kolega lub koleżanka może mieć napad? Kogo informujemy i na co zwracamy uwagę w otoczeniu tej osoby? Nawiąż do tytułu zajęć. Wy tłumacz, że: „kulisy są taką częścią teatru za sceną, której nie widzą zebrani widzowie. Wielu emocji, jakie codziennie każdy z nas przeżywa, nie widać na zewnątrz”. Zaktywizuj uczniów dowolnym pytaniem wprowadzającym, np. jakie emocje najczęściej towarzyszą im w szkole i co jest ich źródłem? Podkreśl, że w szkole przeżywają przyjemne i nieprzyjemne emocje. Poproś, aby uczniowie przez chwilę się zastanowili, jakie emocje mogą towarzyszyć uczniowi z padaczką, który nie wie, czy podczas lekcji lub zabawy na przerwie nie wystąpi u niego napad padaczki. Czy według nich jest to sytuacja stresująca? Co on może czuć i dlaczego? Czego może się obawiać najbardziej? Przypomnij, że napad padaczki jest niespodziewany i nikt nie ma wpływu na jego przebieg.</p> <p><i>Wprowadzenie do tematu.</i> Wyjaśnij, że tematem zajęć będzie życie społeczne ucznia z padaczką widziane jego oczami. Wy tłumacz, jak ważna jest możliwość swobodnego funkcjonowania w klasie każdej osoby i zauważ uniwersalność potrzeb każdego ucznia (potrzeba zabawy, uznania, bycia lubianym, akceptacji).⁶ Poproś, by uczniowie poprzez burzę mózgów stworzyli listę najważniejszych potrzeb ucznia. Rozdaj uczniom karteczki samoprzylepne i poproś, aby każdy zapisał na karteczce najważniejszą jego zdaniem potrzebę, którą zaspokaja szkoła. Następnie karteczki można przykleić na tablicy i uszeregować.</p>	

⁶ Wpływ padaczki na rozwój, samopoczucie i sytuację szkolną ucznia został opisany w poradniku *Uczeń chory na padaczkę. Jak wspierać jego edukację, rozwój i zdrowie. Poradnik dla nauczycieli i wychowawców*, str. 21-22

Ćwiczenie 1. Podziel uczniów na grupy i poproś, aby zastanowili się czego może się obawiać uczeń chorujący na padaczkę, idąc do szkoły. Podaj im kartki poprzecinane na kwadraty, aby każdą obawę zapisali na oddzielnym kawałku kartki. Następnie poproś uczniów o wrzucenie kartek do tekturowego pudełka, które opisane jest słowami „LĘKI I OBAWY”. Postaw na środku pudełko i poproś jednego ucznia o pomoc. Przedziel tablicę na dwie części. Na jednej zapisz sformułowanie „obawy w stosunku do kolegów z klasy”, na drugiej „obawy indywidualne” – zadaniem pomocnika będzie wyjmowanie pojedynczych kartek i ich bieżące głośne odczytywanie, a nauczyciel będzie pytał resztę klasy, po której stronie tablicy zamieszczamy kartkę. W razie podzielonych głosów kwestie sporne rozstrzygaj większością głosów (uniesione ręce w górę za daną opcją). Na końcu pokaż, jakie obawy powtarzają się najczęściej.

Podsumuj, jakie obawy może mieć uczeń z padaczką, oraz pokaż, które z tych problemów dotyczą wyłącznie jego emocji i obaw związanych z funkcjonowaniem w klasie. Zwróć szczególną uwagę na obawę odrzucenia wynikającą z rezygnacji z udziału w różnych aktywnościach. Powiedz, że: „bardzo ważną sferą jest funkcjonowanie w grupie i że należy o tym pamiętać. Wiele obaw wiąże się z byciem w klasie wśród kolegów, którzy mogą źle zareagować”.

Ćwiczenie 2. Dobierz uczniów w kilkusobowe grupy, których zadaniem będzie zaproponowanie, co każdy może zrobić, aby uczeń z padaczką czuł się dobrze w klasie. Wyniki mogą zostać zaprezentowane za pomocą plakatu (przy użyciu słów lub/i wycinków z gazet – kolorowe gazety lub też wybrane strony gazet musisz rozdać każdej grupie). Na końcu każda z grup przedstawia swój plakat i pomysły na forum. Plakaty mogą następnie zostać powieszona na klasowej tablicy.

Podsumuj wszystkie wiadomości.

Uwaga: Prowadzenie lekcji i jej przebieg powinny się być uzależnione od tego czy uczeń z padaczką, który chodzi do klasy będzie brał w niej udział, czy też nie. Jeżeli tak, należy to najpierw z nim omówić, czy chce zabierać głos, np. opowiadać o chorobie, czy nie itd. Należy też ustalić, czy na taką lekcję zgadzają się rodzice ucznia z padaczką.

4. Scenariusz nr 1 dla uczniów klas 7–8 szkoły podstawowej lub starszych. Oswoić padaczkę – co to za choroba?

Zadania	Pomoce
<ol style="list-style-type: none"> Przekazać podstawowe informacje dotyczące padaczki Przekazać podstawowe informacje o możliwościach udzielenia pomocy osobie, która ma napad Przedstawić historie znanych osób, które przełamują stereotyp osoby chorej 	<p>Tablica lub arkusz papieru Załącznik nr 3 - Wydrukowane fotografie/portrety znanych osób chorujących na padaczkę Załącznik nr 4 - Biografie znanych osób chorujących na padaczkę</p> <p>Czas: 45 minut</p>
<p>Oczekiwane efekty. Po zajęciach uczeń:</p> <ol style="list-style-type: none"> Wymieni minimum 2 objawy padaczki Powie, co należy zrobić, gdy jest się świadkiem napadu padaczkowego Rozumie ograniczenia wynikające z choroby 	
<p>Przebieg zajęć</p>	
<p><i>Wstęp.</i> Co łączy te znane osoby? Pokaż uczniom zdjęcia sławnych osób, które chorowały na padaczkę (Załącznik nr 3). Zapytaj uczniów, co łączy te osoby? Jeżeli uczniowie mają kłopot z rozpoznaniem, podpowiedz, kto jest na zdjęciu. Ważne, aby uczniowie wymienili różne cechy wspólne znanych osób. Jeżeli uczniowie nie wymienią samodzielnie tych cech, na koniec powiedz im, że wszystkie osoby chorowały na epilepsję.</p> <p><i>Wprowadzenie do tematu.</i> Zapytaj uczniów, czy wiedzą, czym jest padaczka. Dowiedz się, jakie są ich przekonania/wiedza na temat padaczki. Informacje na temat najbardziej popularnych mitów dotyczących padaczki znajdziesz w poradniku.⁷ Zapytaj: „czy wiecie, jak może wyglądać napad? Jak myślicie, czy napady padaczkowe są zawsze takie same, czy mogą się różnić? Czy wiecie, że są różne napady padaczki?” Zapytaj uczniów czy wiedzą, że: „padaczka jest chorobą neurologiczną i napady wywołane są przez zaburzenia pracy neuronów, które znajdują się w mózgu?”</p> <p>W trakcie dyskusji potwierdzaj lub koryguj wiedzę uczniów dotyczącą padaczki. Powiedz, że: „padaczka jest chorobą neurologiczną, która ma swoje źródło w funkcjonowaniu mózgu”. Informacje o budowie mózgu i rodzajach napadów znajdziesz w poradniku.⁸ Zapytaj uczniów, czy wiedzą, „w jaki sposób można pomóc osobie, która ma napad? Co należy zrobić gdy jesteśmy świadkiem napadu?” Informacje o postępowaniu w wypadku napadu padaczkowego u ucznia znajdziesz w poradniku.⁹</p>	

7. Mity i stereotypy dotyczące padaczki opisano w poradniku *Uczeń chory na padaczkę. Jak wspierać jego edukację, rozwój i zdrowie. Poradnik dla nauczycieli i wychowawców*, str. 16

8. *Uczeń chory na padaczkę. Jak wspierać jego edukację, rozwój i zdrowie. Poradnik dla nauczycieli i wychowawców*, str. 11-12

9. *Uczeń chory na padaczkę. Jak wspierać jego edukację, rozwój i zdrowie. Poradnik dla nauczycieli i wychowawców*, str. 17

Ćwiczenie 1. Praca w grupach. Podziel klasę na 3 grupy i wręcz im krótkie biografie znanych osób (załącznik nr 4). Poproś, aby w każdej grupie jedna osoba przeczytała reszcie grupy biografię. Poproś uczniów, aby wynotowali: dwa największe według nich osiągnięcia danej osoby; jedno ograniczenie, które było udziałem danej osoby. Następnie zaproś uczniów do zaprezentowania – przeczytania wynotowanych elementów oraz krótkiego przedstawienia postaci.

Ćwiczenie 2. Zapytaj uczniów: 1. Co wydaje im się ważniejsze w życiorysach tych postaci - osiągnięcia czy ograniczenia? 2. Jakie mogą mieć ograniczenia osoby chorujące na padaczkę współcześnie, z jakimi problemami mogą się spotykać? Podsumuj wypowiedzi uczniów, podkreślając osiągnięcia znanych osób, które chorowały na padaczkę. Zaznacz, że przez te historie chcesz przekazać, że chorując, mamy ograniczenia (i również osoby zdrowe mają swoje ograniczenia), lecz nie muszą one być najważniejszym elementem naszego życia. Te biografie pozwalają spojrzeć na osobę chorą z innej perspektywy. Powiedz, że duże znaczenie ma zachowanie osób zdrowych względem osób chorujących, akceptacja ograniczeń oraz brak lęku.

Podsumowanie i ocena zajęć Na zakończenie zapytaj uczniów, jaka informacja dotycząca padaczki najbardziej ich zaskoczyła/zainteresowała/zaniepokoiła. Zapytaj, jaką informację najbardziej zapamiętali z lekcji. Zapytaj uczniów, czego jeszcze chcieliby się dowiedzieć na temat padaczki i w jaki sposób mogą się tego dowiedzieć.

Uwaga: Nie podawaj tematu zajęć przed rozpoczęciem lekcji. Temat powinien być podany przez uczniów po pierwszym wstępnym ćwiczeniu.

Prowadzenie lekcji i jej przebieg powinny być uzależnione od tego czy uczeń z padaczką, który chodzi do klasy będzie brał w niej udział, czy też nie. Jeżeli tak, należy to najpierw z nim omówić, czy chce zabierać głos, np. opowiadać o chorobie, czy nie itd. Należy też ustalić, czy na taką lekcję zgadzają się rodzice ucznia z padaczką.

Załącznik nr 3 - Fotografie znanych osób chorujących na padaczkę

Zdjęcia i reprodukcje obrazów pochodzą z Wikimedia Commons:

1. Napoleon Bonaparte – Portrait de Napoléon dans son cabinet de travail, Jacques-Louis David, 1812 r.
2. Fiodor Dostojewski – Portrait of the Writer Fyodor Dostoyevsky, Vasily Perov
3. Vincent van Gogh – Self-Portrait, 1887r.
4. Juliusz Cezar – autor rzeźby Nicolas Coustou, 1696 r., rzeźba znajduje się z Muzeum Luwr
5. Ludwig van Bethoveen – Painting by Joseph Karl Stieler, 1819 lub 1820 r

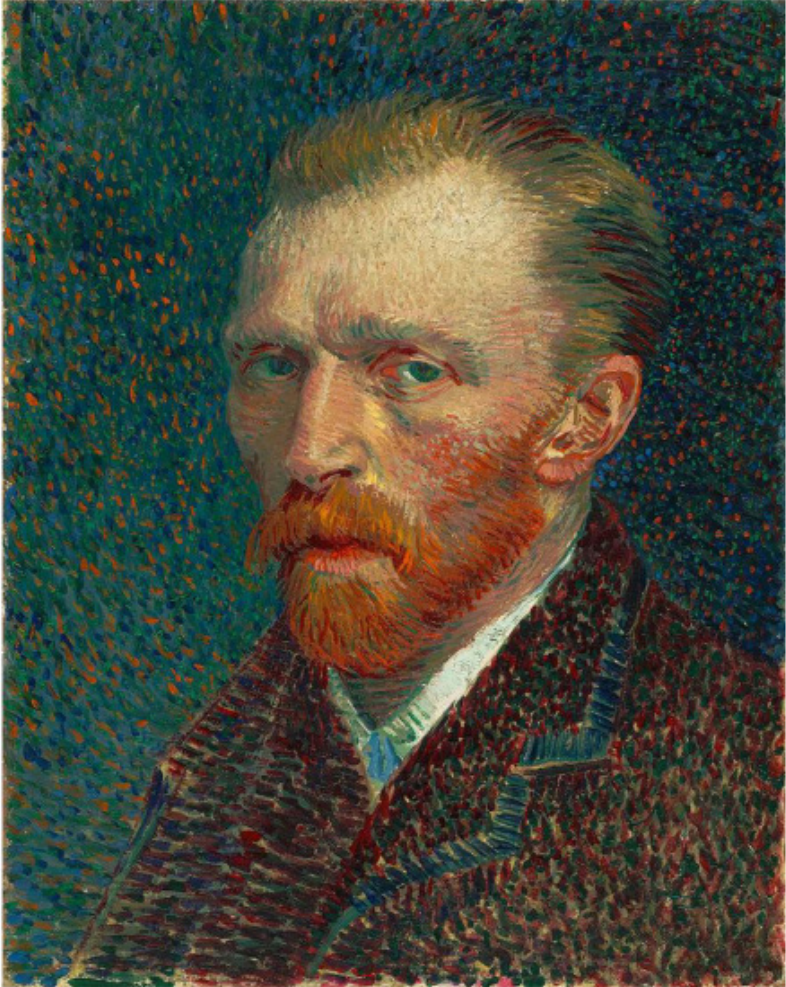
1

2

3

5

Załącznik nr 4 - Biografie znanych osób chorujących na padaczkę

1. Pius IX (Giovanni Maria Mastai Ferretti), ur. 13 maja 1792 r. w Senigallii, zm. 7 lutego 1878 r. w Watykanie. Papież w okresie od 16 czerwca 1846 r. do 7 lutego 1878 r., błogosławiony Kościoła katolickiego. Starał się o przyjęcie do gwardii papieskiej, jednak z powodu padaczki, na którą chorował, nie został przyjęty. Ze względu na chorobę postarał się o dyspensę papieską pozwalającą na otrzymanie święceń kapłańskich. 10 kwietnia 1819 roku przyjął święcenia kapłańskie, lecz papież Pius VII zezwolił mu jednak na odprawianie mszy tylko w obecności drugiego kapłana. 16 lutego 1832 został biskupem Imoli (miasto we Włoszech w prowincji Bologna). Ceniony był m.in. za założenie Akademii Biblijnej dla duchowieństwa (prowadzącej studia z zakresu biblistyki i teologii), utworzenie tzw. Banku Pobożnego dla osób zadłużonych, Towarzystwa św. Terencjusza opiekującego się chorymi, założenie szpitali, przytułków oraz ochronek dla uczniów. Ponadto prowadził zakony zajmujące się działalnością charytatywną, promowaniem wydawnictw katolickich, organizowaniem katechez, rekolekcji i akcji misyjnych. 16 czerwca 1846 roku został wybrany na papieża. Jednym z najważniejszych punktów w pontyfikacie Piusa był projekt zwołania I Soboru Watykańskiego. Papież stworzył konstytucję „Pastor aeternus”. Był w niej zapis dogmatu o nieomyślności papieskiej dotyczącej tego, że papież, gdy wypowiada się na temat wiary i moralności, jest nieomylny.

źródło: <http://malygosc.pl/doc/1103823.BI-Pius-IX-wiezien-Watykanu>, Franciszek Kucharczak

2. Fiodor Dostojewski, autor wielu powieści, m.in. „Zbrodni i kary”, „Biesów”, „Idioty”, „Braci Karamazow”. Rosyjski powieściopisarz urodzony w Moskwie w 1821 r., zm. w 1881 r. Urodził się jako drugi syn Michała i Marii Dostojewskich. Miał sześcioro rodzeństwa. Jego ojciec był ordynatorem wojskowego szpitala w biednej dzielnicy Moskwy. Jako dziecko Fiodor lubił przychodzić do przyszpitalnego ogrodu, gdzie wyprowadzano pacjentów, i jako syn ordynatora przesiadywał tam godzinami, słuchając opowieści chorych i cierpiących. Od dzieciństwa interesowała go literatura – dzieła Szekspira, Pascala i innych. W 1841 roku Dostojewski otrzymał stopień podoficera, a w roku 1843, po zdaniu egzaminów w Wojskowej Szkole Inżynierskiej został oficerem. Zamieszkał w Petersburgu i w tym czasie zarabiał przekładem sztuk Balzaka, ale niewielki dochód i brak satysfakcji z pracy sprawiły, że porzucił to zajęcie i w 1844 roku sam zaczął pisać. W utworach Fiodora Dostojewskiego część bohaterów (np. główny bohater „Idioty” – książkę Myszkina) cierpiała na padaczkę. Wiązać się to mogło z faktem, że sam autor zmagał się z tą chorobą. Z opisów wynika, że doznawał napadów padaczkowych głównie nad ranem, tracił po nich przytomność. Fiodor Dostojewski uznawany jest za mistrza prozy psychologicznej. W swoich utworach odwoływał się do ówczesnej sytuacji w Rosji oraz do walki dobra ze złem, tematów związanych z decyzjami moralnymi człowieka i jego kondycją psychologiczną.

źródło: Geniusz i padaczka, Genius and epilepsy, Katedra i Klinika Neurologii ŚAM GCM, Ewa Motta, Zofia Kazibutowska, Anna Gołb

3. Napoleon Bonaparte – urodził się 15 sierpnia 1769 roku na Korsyce. Został Pierwszym Konsulem Republiki Francuskiej oraz Francuzów. Uczył się w seminarium duchownym w Autun, gdzie uczył się m.in. języka francuskiego. Uczęszczał do niego trzy miesiące. Następnie został przyjęty do szkoły wojskowej w Brienne-le-Château. Był jednym z pięćdziesięciu królewskich stypendystów. Jego ulubionym zajęciem było czytanie książek. Czytał i studiował dzieła Poblusza, Plutarcha, Flawiusza Arriana i Kwintusa Rufusa. W roku 1786 został podporucznikiem, a po wybuchu rewolucji francuskiej zyskał miano porucznika i rozpoczął swoją karierę wojskową. W czasie oblężenia Tuluzy zaadaptował plan obsadzenia artylerią wzgórz niedaleko miasta w celu zdobycia nabrzeża miasta i zmuszenia Anglików do odwrotu, którzy bronili miasta z morza. Atak z tej pozycji umożliwił zajęcie miasta, jednak w trakcie natarcia Napoleon został ranny w udo. Dzięki temu sukcesowi został mianowany generałem brygady, mając zaledwie 24 lata. Mniej znane są fakty wskazujące na to, że Napoleon Bonaparte, podobnie jak wielu innych sławnych ludzi, mógł chorować na padaczkę. Neumayr, jeden z historyków, w swoim opracowaniu napisał: „Cierpiał też podobno na drgawki. (...) Ponieważ takie trwające kilka minut napady drgawek, połączone z drganiem mięśni, mogły przypominać prawdziwe ataki padaczkowe, stawiano dawniej często w takich przypadkach diagnozę padaczki”. Analizując dostępne opisy, możemy wnioskować o istnieniu u niego pewnych zaburzeń neurologicznych już w dzieciństwie.

źródło: „Medyk Białostocki”, nr 95, grudzień 2010, prof. Wojciech Sobaniec, kierownik Kliniki Neurologii i Rehabilitacji Dziecięcej UMB, Barbara Kiryluk, Klinika Neurologii i Rehabilitacji Dziecięcej UMB

5. Scenariusz nr 2 dla uczniów klas 7–8 szkoły podstawowej lub starszych. Oswoić padaczkę – jak przewyciężyć lęki?

Zadania	Pomoce
<ol style="list-style-type: none"> 1. Powtórzyć informacje z pierwszej lekcji dotyczące padaczki – objawy, udzielenie pomocy 2. Przekazać informacje o trudnościach społecznych związanych z padaczką 3. Napisać scenariusz filmu do umieszczenia w internecie na temat padaczki 	Załącznik nr 3 - Wydrukowane fotografie/portrety znanych osób chorujących na padaczkę Załącznik nr 4 - Biografie znanych osób chorujących na padaczkę Taśma klejąca Kartki A4 dla każdej grupy Długopis
	Czas: 45 minut
<p>Oczekiwane efekty. Po zajęciach uczeń:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Potrafi powiedzieć, jakie trudności w funkcjonowaniu społecznym może mieć osoba chorująca na padaczkę 2. Wie, że padaczka nie musi być ograniczeniem w funkcjonowaniu społecznym 	
<p>Przebieg zajęć</p>	
<p><i>Wstęp.</i> Co już wiemy na temat padaczki? Zapytaj uczniów, co zapamiętali z poprzedniej lekcji. Zapytaj, czy pamiętają, jakie mogą być objawy padaczki, jak może wyglądać napad? Zapytaj uczniów, co najbardziej zapamiętali z biografii znanych osób chorujących na padaczkę.</p> <p><i>Wprowadzenie.</i> Opowiedz, że dzisiejsze zajęcia będą kontynuacją poprzednich, jednak dzisiaj zajmiecie się tematem funkcjonowania w grupie osoby chorej oraz tym, w jaki sposób można wspierać osobę z padaczką. Zastanowicie się, z czego mogą wynikać obawy i lęki osoby chorej. Zaznacz, że: „sfera psychospołeczna jest równie ważna, jak sfera fizyczna u każdej osoby, także u tej chorej na padaczkę”. Zapytaj uczniów: „w jaki sposób to rozumieją? Czym jest sfera fizyczna, a czym jest sfera psychospołeczna?” Wypiszcie na tablicy jakie lęki/obawy/trudne emocje mogą pojawić się u osoby chorej na padaczkę.¹⁰</p> <p><i>Ćwiczenie 1.</i> Praca w zespołach 4–5 osobowych. Poproś, aby wszystkie zespoły wykonały następujące zadanie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Przydziel każdej grupie jedną z trudnych emocji/trudności, z jakimi mierzą się osoby z padaczką – np. lęk przed napadem padaczkowym podczas lekcji – przydziel uczniom te emocje, które zostały wcześniej wymienione. • Poproś, aby każda grupa wyobraziła sobie, że pracują w zespole, którego zadaniem jest stworzenie kampanii społecznej. Zadaniem każdego zespołu jest stworzenie historii, która mogłaby zostać wykorzystana w filmie dotyczącym padaczki. 	

10. Wpływ padaczki na rozwój, samopoczucie i sytuację szkolną ucznia został opisany w poradniku *Uczeń chory na padaczkę. Jak wspierać jego edukację, rozwój i zdrowie. Poradnik dla nauczycieli i wychowawców*, str. 21

Celem filmu będzie przeciwdziałanie wykluczeniu oraz promowanie pozytywnych zachowań wśród nastolatków. Przydzielona trudna emocja (np. lęk przed napadem podczas lekcji) powinna być przedstawiona w planowanym krótkim filmie wraz z propozycją rozwiązania/pomocy osobie odczuwającej lęk. Przedstawione powinny zostać pozytywne zachowania grupy, w której funkcjonuje osoba chora. Grupą docelową, do której adresowany będzie film, są osoby młode – nastolatki. Warto zachęcić uczniów, aby zastanowili się, jak, w sposób przystępny, opowiedzieć o tym temacie. „Scenariusz” filmu może zostać napisany lub narysowany.

- Zaproś uczniów z każdej grupy do zaprezentowania swojej historii reszcie klasy. Podsumuj wysłuchane propozycje filmów. Zaznacz, że zachowanie grupy oraz osób, które są blisko ucznia chorującego na padaczkę, jest bardzo ważne. Powiedz, „że osoba chora, tak samo jak każda osoba w klasie, chce czuć się akceptowana, potrzebna i traktowana na równi z innymi uczniami”. (Opracowane scenariusze mogą być wstępem do realizacji przez uczniów filmów dotyczących postaw społecznych w stosunku do nastolatków z padaczką).

Podsumowanie i ocena zajęć. Zapytaj uczniów, co najbardziej zapamiętali z zajęć i co najbardziej ich zainteresowało. Podsumuj wiadomości z obu zajęć. Możesz poprosić uczniów o wspólne zrobienie plakatu z najważniejszymi dla nich informacjami dotyczącymi padaczki. Plakat może zostać umieszczony w klasie.

Uwaga: Prowadzenie lekcji i jej przebieg powinny się być uzależnione od tego czy uczeń z padaczką, który chodzi do klasy będzie brał w niej udział, czy też nie. Jeżeli tak, należy to najpierw z nim omówić, czy chce zabierać głos, np. opowiadać o chorobie, czy nie itd. Należy też ustalić, czy na taką lekcję zgadzają się rodzice ucznia z padaczką.

EPISCHOOL

pokonajmy bariery razem!

Erasmus+

ISBN 978-83-88767-86-9